

Kokkolan kaupungin perusopetuksen oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

1.	JOHDANTO	2
2.	MITÄ OPPILAANOHJAUS ON PERUSOPETUKSESSA?	2
	Käytäntö (rehtorin, opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajan yhteistyö).....	3
3.	MITEN OPPILAANOHJAUSTA TOTEUTETAAN? (YHTEISET RAKENTEET JA TOIMINTATAVAT)	3
	Käytäntö (opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö).....	4
4.	KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ OHJAUKSESSA	5
	Käytäntö (rehtorin, opinto-ohjaajan ja opettajien yhteistyö).....	5
5.	TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ SEKÄ TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMISEN JÄRJESTELYT.....	5
	Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö).....	6
6.	SAATTAEN VAIHTO JA TIEDONSIIRTOPALAVERT NIVELVAIHEISSA.....	6
	Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö).....	6
7.	TEHOSTETTU OPPILAANOHJAUS.....	7
	Käytäntö (rehtorin, opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajan yhteistyö).....	7
8.	PERUSOPETUKSEN OPINTO-OHJAAJIEN VALVONTAVASTUU KOSKIEN OPPIVELVOLLISUUDEN PIDENTYMISTÄ	8
	Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö).....	8
	LIITE 1:	9
	<i>Eri toimijoiden roolit hyvässä ohjauksessa .....</i>	<i>9</i>
	LIITE 2	12
	<i>Yhteistyön käytänteet .....</i>	<i>12</i>
	LIITE 3	15
	<i>Oppilaanohjauksen tukimateriaali vuosiluokille 1.–6. ....</i>	<i>15</i>
	LIITE 4	18
	<i>Koulu ohjauksen ja hyvinvoinnin talona havainnekuva .....</i>	<i>18</i>

1. Johdanto

Tämän ohjaussuunnitelman tarkoituksena on antaa kokonaiskuva Kokkolan perusopetuksen oppilaanohjauksesta, sen tavoitteista ja toimintatavoista. Tarkoitus on myös selkiyttää eri toimijoiden rooleja ja tehtäviä. Tämä ohjaussuunnitelma on laadittu työvälineeksi kaikille oppilaanohjaukseen osallistuville henkilöille. Ohjaussuunnitelma luo pohjan laadukkaalle ja yhtenäiselle oppilaanohjaukselle kaikissa kouluissa.

2. Mitä oppilaanohjaus on perusopetuksessa?

Oppilaanohjauksella edistetään koulutyön onnistumista ja opintojen sujumista. Oppilaanohjauksen keskeisenä tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. (OPH:n verkkosivut: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaanohjaus-perusopetuksessa>)

Oppilaiden urapohdintataitojen kehittyminen on keskiössä. Urapohdintataidoilla tarkoitetaan, että oppilaalle syntyy valmius tehdä tietoon ja harkintaan perustuvia valintoja ja toimia tavoitteellisesti elämässään.

Oppilaanohjaus on koko henkilöstön yhteistä työtä edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada koulupäivinä ohjausta.

Oppilaanohjauksella tarkoitetaan;

1. oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen

- kasvun ja kehityksen edistäminen
- opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäiseminen ja oppimisen tuki
- yhteisöllisen hyvinvoinnin edistäminen

2. oppilaan oppimisen taidon kehittäminen

- ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen
- viestintä ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- Opiskelutaitojen kehittäminen;
  - tavoitteiden selkeyttäminen
  - suunnittelutaitojen kehittäminen
  - itsearviointitaidon ja itseohjautuvuuden kehittäminen

- eri oppiaineisiin soveltuvien oppimistekniikoiden oppiminen

3. oppilaiden, opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön koulutus- ja työelämätietouden vahvistaminen

- oppilaille välitetään ajankohtaista tietoa koulutuksesta ja työelämästä,
- oppilaiden urapohdintataitojen kehittäminen
- työelämätietoa käsitellään eri yhteyksissä ja eri oppiaineiden näkökulmasta.
- opettajilla on ajankohtaiset tiedot koulutuksesta ja työelämästä
- Oppilaiden ohjaamiseen osallistuvalla oppilashuoltohenkilöstöllä on ajankohtaiset tiedot eri koulutusten terveydentilavaatimuksista ja alalla vaadittavista ominaisuuksista.

Käytäntö (rehtorin, opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajan yhteistyö)

- Jokainen koulu käy vuosittain opetushenkilöstön kanssa läpi, mitä oppilaanohjaus on. Tavoitteena on, että opetushenkilökunnalla on yhteinen käsitys toiminnan tavoitteista.
- Jokainen koulu käsittelee ja täsmentää, millä tavoin kyseisen lukuvuoden aikana oppilaanohjausta toteutetaan kohtien 1–3 osalta. Voidaan sopia esim. painopistealueita jaksolle, lukukaudelle tai -vuodelle.
- Kouluja suositellaan täsmentämään opettajakunnan kesken, mitä hyvään luokanohjaajuuteen kuuluu, sekä kertaamaan, mitkä ovat poissaoloihin puuttumisen käytänteet. Nämä asiat tukevat hyvän ohjauksen tavoitteiden toteutumista.
- Oppilashuoltohenkilöstö tapaa vuosittain vähintään kerran (ohjauksen tiimoilta) ja käy läpi oppilaanohjauksen tavoitteet, sopii työnjaosta eli oppilashuoltohenkilöstön osallistumisesta ohjaukseen ja tehostettuun ohjaukseen. Tapaamisessa käydään läpi myös ajankohtaiset tiedot ammatillisten peruskoulutusten koulutusten terveydentilavaatimuksista ja sovitaan ohjaukikäytänteistä/yhteistyöstä näihin liittyen.
- Jokainen koulu käy läpi eri toimijoiden ohjausroolit. Kts. Liite 1.

3. Miten oppilaanohjausta toteutetaan? (Yhteiset rakenteet ja toimintatavat)

Tässä luvussa kuvataan oppilaanohjauksen yhteiset rakenteet ja toimintatavat eli missä yhteyksissä oppilaanohjausta toteutetaan ja millaisia verkostoja perusopetuksen opinto-ohjaajilla on.

Luokilla 1–6 oppilaan ohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjaus toteutuu kiinteänä osana koulun muuta toimintaa. Ohjaus on pääosin oppilaan kasvun ja kehityksen tukemista ja oppilaan oppimisen taidon kehittämistä. Luokilla 4–6 pyritään havainnoimaan myös sitä, millaisia erilaisia ammatteja yhteiskunnassa tarvitaan. Ohjausta toteutetaan arjen tilanteissa ja eri oppiaineiden yhteydessä. Sitä voidaan toteuttaa myös

erilaisten teemapäivien yhteydessä. Tukimateriaali 1.–6.luokkien oppilaanohjaukseen liitteessä 3.

Luokilla 7–9 ohjauksesta vastaa opinto-ohjaaja yhdessä aineenopettajien, erityisopettajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Opinto-ohjaaja järjestää oppilaanohjausta luokkamutoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Oppilaanohjausta toteutetaan verkostomaisessa yhteistyössä. Oppilaanohjauksen yhteistyötahoja ovat esim. koulunuorisotyö, koulupoliisi, ankkuritiimi, perhepalvelut, eri oppilaitokset jne.

Opettajakunta ja oppilashuoltohenkilöstö ohjaavat oppilaita opetuksen yhteydessä ja erilaisissa muissa tilanteissa. Opettajakunnan yhteisesti toteuttama ohjaus on oppilaan kasvun ja kehityksen tukemista, oppilaan oppimisen taidon kehittämistä ja koulutus- ja työelämätiedon vahvistamista (kuten luvussa 2 on kerrottu). Oppilaanohjausta voidaan toteuttaa myös teemapäivien yhteydessä tai koulut voivat valita erityisiä painopistealueita eri jaksoille, lukukausille tai lukuvuodelle.

Pienryhmien oppilaanohjauksen päävastuu on ryhmän opettajalla tai opinto-ohjaajalla, siten kuten asiasta on sovittu.

Kokkolan perusopetuksen opinto-ohjaajat tapaavat säännöllisesti toisiaan sekä kuuluvat Keski-Pohjanmaan rehtorien ja opinto-ohjaajien yhteistyöverkostoon. Ruotsinkielisellä puolella on lisäksi omia yhteistyöverkostoja. Yhteisten tapaamisten vuosikello sovitaan lukuvuosittain.

Käytäntö (opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Keski-Pohjanmaan opinto-ohjaajien ja rehtorien yhteistyötä koordinoi Kpedu. Uusien perusasteen opinto-ohjaajien yhteystiedot tulee päivittää yhteistyöverkostolle. Yhteistyöverkosto tapaa vuosittain n. 4 kertaa ja ylläpitää eri kouluasteiden opinto-ohjaajien vuosikelloa.
- Kokkolan perusasteen opinto-ohjaajat sekä Kannuksesta Juhani Vuorisen koulun ja Pietarsaaresta Etelänummen koulun opot muodostavat perusopojen tiimin. Tiimi sopii vuosittain tapaamisajat n. 2–4 kpl. Tiimi pitää yhteyttä WhatsApp -viestein ajankohtaisista asioista.
- Perusopetuksen opinto-ohjaajien tiimi tekee yhteistyötä ruotsinkielisen pohjanmaan opotiimin kanssa.
- Yhteistyöverkoston ylläpitämiseksi opinto-ohjaajat tekevät lukuvuosittaisen suunnitelman siitä, minkä tahojen kanssa ovat yhteydessä ja minkä teeman osalta.

4. Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa

Luokilla 1–6 kodin ja koulun välinen yhteistyö ohjauksessa on kiinteä osa muuta kodin ja koulun välistä toimintaa. Oppilaita ja huoltajia otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välisessä nivelvaiheessa

6. luokan oppilaille järjestetään mahdollisuus tutustua tulevaan yläkouluun. Kevään aikana järjestetään tiedonsiirtopalaverit alakoulun ja yläkoulun edustajien välillä. Vanhempainiltoja järjestetään 6. luokan keväällä sekä 7. luokan syksyllä. Luokanvalvojen pitämät arviointikeskustelut ovat tärkeä osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä myös ohjauksen näkökulmasta.

Peruskoulun jälkeisiin jatko-opintoihin pyrittäessä

Huoltajia tiedotetaan koulutusjärjestelmän mahdollisuuksista, yhteishaun etenemisestä ja jatko-opintoihin pyrkimisestä Wilma -viestien avulla. Opinto-ohjaajan kanssa käytävät ohjauskeskustelut painottuvat 9. luokkalaisiin. Oppilaan huoltajille annetaan mahdollisuus tulla yhdessä oppilaan kanssa juttelemaan oppilaan jatko-opinnoista opinto-ohjaajan kanssa.

Koulun tulee varmistaa, että oppilaat ja heidän huoltajansa saavat riittävästi tietoa toisen asteen opinnoista ja yhteishausta. Oppilaita ja huoltajia tiedotetaan toisen asteen oppilaitosten jatko-opintoiltoista ja infoista (esim. lähialueen toisen asteen oppilaitokset).

Käytäntö (rehtorin, opinto-ohjaajan ja opettajien yhteistyö)

- Koulu päättää vanhempainiltojen ajankohdat, sisällöt ja toteutustavat, sekä sopivat käytännönjärjestelyjen hoitamisesta ja rooleista.
- Opinto-ohjaaja (voi konsultoida muita) tekee koulukohtaisen suunnitelman, miten oppilaita ja huoltajia otetaan mukaan oppilaanohjauksen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi voi olla esim. palautteen kyselyä. Oppilaiden mukaan ottaminen on tärkeää, että ohjaus on kohdennettua ja osallistavaa.

5. Työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt

Työelämäyhteistyötä voidaan toteuttaa monilla eri tavoilla (esim. yritysvierailut, yrittäjävierailut koululla, työelämäprojektit jne.). Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 järjestetään työelämään tutustumisjaksoja.

Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 aikana oppilaille järjestetään pääsääntöisesti 10–15 päivää työelämään tutustumista. TET-ajankohdista päätetään perusopetuksen opinto-ohjaajien kesken

keväällä. Tällä varmistetaan, että TET-oppilaita on eri viikoilla kohtuullinen määrä, jotta oppilaiden on helpompi löytää TET-paikka. TET-ajankohdat vahvistetaan vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun puolelta TET-jakson yhteyshenkilönä toimii yleensä opinto-ohjaaja. Opinto-ohjaaja tiedottaa työpaikkoja TET-jakson toimintatavoista. Oppilas on vahingonkorvausvelvollinen sellaisesta sääntöjenvastaisesta toiminnasta, josta aiheutuu työnantajalle haittaa. Työntekijän vastuulla on työhön perehdytys ja ohjaaminen. Oppilas saa työelämään tutustumisjakson päätteeksi arvion työskentelystään työpaikan vastuunhenkilöltä. TET voidaan järjestää myös yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten kanssa tai muulla soveltuvalla tavalla.

Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Kokkolan kaupungin perusasteen opinto-ohjaajat sopivat mikä koulu milloinkin menee tettiin. Tämä tehdään edellisenä keväänä.
- Koulussa sovitaan millä muulla tavoin tet-jaksojen (työelämään tutustuminen) lisäksi tehdään työelämäyhteistyötä lukuvuoden aikana.

6. Saattaen vaihto ja tiedonsiirtopalaverit nivelvaiheissa

Saattaen vaihto ja tiedonsiirtopalavereja järjestetään opintojen nivelvaiheissa (päivähoidosta eskariin, eskarista 1. luokalle, 6. luokalta 7. luokalle ja 9. luokalta jatko-opinto oppilaitoksiin). Tiedonsiirrossa keskitytään oppilaan oppimisen kannalta tarpeelliseen ja välttämättömään pedagogiseen tietoon. Eskariin ja 1. luokalle siirryttäessä painopiste on oppilaan kasvun ja kehityksen tuessa. Kokoonkutsujana toimii vastaanottavan koulun edustaja. Ajankohtana on kevätlukukausi.

Tiedonsiirtopalaverit yläkoulun ja oppilaan ensisijaisena hakutoiveena olevan oppilaitoksen edustajien kanssa järjestetään tyypillisesti huhti-toukokuussa. Välttämättömät opintoja koskevat pedagogiset tiedot siirretään automaattisesti syksyllä toisen asteen oppilaitokseen, mutta pyytämällä erityistä lupaa, tiedot voidaan siirtää jo keväällä.

Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Opinto-ohjaaja sopii nivelvaiheyhteistyöstä luokanopettajien (6.-7.lk nivel), erityisopettajien ja toisen asteen oppilaitosten edustajien kanssa.
- Opinto-ohjaaja vastaa tiedonsiirtoluvan kysymisestä (tiedonsiirto toiselle asteelle). Hän myös informoi oppilaita ja huoltajia siitä, mistä tiedonsiirrossa on kyse. Lupa voidaan pyytää Wilmassa tai lomakkeella.
- Ellei aloitetta tule toisen asteen oppilaitoksista, opinto-ohjaaja sopii palaverit toisen asteen oppilaitosten kanssa. Nämä järjestetään huhti-toukokuussa. Koulut voivat

sisäisesti sopia, ketä ”saattaen vaihto” -palaveriin osallistuu. Osallistuja voi olla myös esim. opo ja/tai erityisopettaja tai muu sovittu henkilö.

7. Tehostettu oppilaanohjaus

”Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Oppilaan tarpeet määräävät suunnitelman sisällön. Suunnitelman avulla voidaan todentaa, että oppilas on saanut tarpeitansa vastaavaa tehostettua oppilaanohjausta. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti opinto-ohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.” (lähde Opetushallitus)

Tehostettu henkilökohtainen ohjaus (TEHO) on oppilaalle vapaaehtoista, mutta koulun on sitä aktiivisesti tarjottava. TEHO on avointa, suunniteltua ja kirjattua.

Kokkolassa tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarvetta arvioidaan seuraavilta ryhmiltä (kyse on arvioinnista, eivät ole automaattisesti tehostetun ohjauksen tarpeessa);

- Oppilaat, joilla on tai joille ollaan laatimassa HOJKS
- Oppilaat, joilla on tai joille ollaan laatimassa oppimissuunnitelma
- Oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli
- Lisäksi tehostetun ohjauksen tarve arvioidaan ja selvitetään oppilailta, joiden jatko-opintovalmiudet herättävät syystä tai toisesta huolta.

Käytäntö (rehtorin, opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajan yhteistyö)

- Koulun sisällä täsmennetään, mitkä ovat tehostetun ohjauksen kriteerit, miten ja milloin oppilaiden tarve kartoitetaan sekä mitä tehostetun ohjauksen tukitoimia oppilaille järjestetään.

- Tehostetun ohjauksen oppilaalle laaditaan ohjaussuunnitelma. Opinto-ohjaaja on tässä vahvasti mukana, mutta voidaan toimia myös moniammatillisessa yhteistyössä.
- Suunnitelma kirjataan Wilmaan kohtaan lomakkeet (oppilaanohjaus/opo; löytyy oppilaan nimen kohdalta, oikeasta reunasta viestinäppäimen läheltä).
- Ohjaussuunnitelma tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään säännöllisesti.

8. Perusopetuksen opinto-ohjaajien valvontavastuu koskien oppivelvollisuuden pidentymistä

Perusopetuksen opintojen aikana kiinnitetään erityistä huomiota ennaltaehkäisevään oppilaanohjaukseen ja tehostettuun oppilaanohjaukseen sekä koulun yhteisölliseen vastuuseen oppilaanohjauksen toteuttamisesta. Perusopetuksen opinto-ohjaajilla on valvontavastuu oppivelvollisista.

Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Perusopetuksen opinto-ohjaajat huolehtivat oppilaiden hakeutumisesta toisen asteen oppilaitoksiin. He seuraavat opiskelupaikan saamista, vastaanottamista ja opintojen aloittamista. Tämä koskee niin keväällä kuin milloin tahansa muulloinkin päättötodistuksen saavaa oppilasta.
- Kesällä he tarjoavat tarvittavaa jälkiohjausta oppilaille ja heidän huoltajilleen hakujen etenemisestä.
- Oppivelvollisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain ajankohdan, johon mennessä opinto-ohjaajien tulee selvittää, ovatko oppivelvolliset aloittaneet perusopetuksen jälkeisessä oppivelvollisuuskoulutuksessa (ajankohta elokuun loppupuolella). Opinto-ohjaajan ohjaus- ja valvontavastuu päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut perusopetuksen jälkeisessä oppivelvollisuuskoulutuksessa tai viimeistään edellä tarkoitettuna ministeriön päättämänä ajankohtana.

LIITE 1:

Eri toimijoiden roolit hyvässä ohjauksessa

- Rehtori
- Koulusihteeri
- Luokanohjaaja
- Aineenopettaja
- Laaja-alainen erityisopettaja
- Koulukuraattori
- Koulupsykologi
- Terveystenhoitaja
- Koulunkäynninohjaaja
- Perusopetuksen opinto-ohjaaja
- Luokanopettaja

Rehtorin ohjaukselliset tehtävät

- Koulun toimintakulttuurin kehittäminen ohjaukselliset näkökulmat huomioiden: esim. arviointikulttuurin kehittäminen, koulu yhteisön vuorovaikutuksen kehittäminen, yhdessä tekemisen ja osallisuuden kehittäminen. Ohjauksellinen näkökulma hallinnollisissa päätöksissä (esim. koulun vaihto ja oppilaaksi otto).
- Joustavien opetusjärjestelyiden ja oppimisympäristöjen toteuttaminen (esim. yhteisopettajuus ja joustavat opetusryhmät).
- Henkilökunnan koulutusmahdollisuuksien ja ammattitaidon ylläpitämisen/kehittämisen mahdollistaminen.

Koulusihteerin ohjaukselliset tehtävät

- Oppilaiden neuvonta uudelleenohjaus koulupäivien aikana.
- Hallinnollisten tunnusten jakaminen (esim. Wilma-tunnukset).
- Vastaa koulukyyteihin liittyvistä asioista ja lomakkeista.
- Toimii Opintopolun yhteyshenkilönä, huolehtii tiedonsiirrot Koski-palveluun.
- Ylläpitää ammattitaitoaan ohjaukseen liittyvien asioiden hoidossa ja hallinnollisten järjestelmien käytössä.

Luokanohjaajan ohjaukselliset tehtävät

- Toimii ryhmänsä lähiohjaajana ja motivoi oppilaita opiskeluun.

- Perehdyttää ryhmänsä oppilaita koulun käytänteisiin ja vastaa oppilaidensa ryhmäytymisestä.
- Seuraa oppilaidensa opintojen etenemistä ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa (poissaoloihin reagoiminen!).
- Ohjaa oppilaan tarvittaessa oikean henkilön luo (esim. terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, koulusihteeri).
- Käy ryhmänsä oppilaiden kanssa arviointikeskustelut kerran vuodessa 7. ja 8.luokkien aikana. Kutsuu myös huoltajan mukaan keskusteluun.

Aineenopettajan ohjaukselliset tehtävät

- Tuntee oman aineensa opiskelutekniikat ja perehdyttää oppilaita näihin tekniikoihin.
- Ohjaa ja opettaa oppilasta oppimaan sekä substanssia, että oppimaan oppimisen taitoja omassa aineessaan.
- Huomioi opetuksessa ja arvioinnissa erilaiset oppijat.
- Huomioi ryhmädynamiikan omilla tunneillaan.
- On selvillä oman oppiaineensa jatkokoulutusmahdollisuuksista ja työelämän tarpeista, ja mahdollistaa niihin tutustumisen. (Tekee esim. yhteistyötä jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten ja työelämän kanssa)
- Tekee yhteistyötä opinto-ohjaajan kanssa (mm. oppilaitosvierailut ja teemapäivät).
- Seuraa oppilaan opintojen etenemistä omassa oppiaineessaan ja ohjaa tarvittaessa häntä henkilökohtaisesti

Laaja-alaisen erityisopettajan ohjaukselliset tehtävät

- Yhteistyössä aineenopettajien kanssa erityisopettaja tunnistaa tukea tarvitsevat oppilaat.
- Auttaa oppilaita löytämään sopivimmat opiskelutavat sekä tukee aineenopettajia monipuolisten opiskelumenetelmien käytössä.
- Huolehtii oppimiseen liittyvien testien järjestelyistä.
- Antaa tarvittaessa lausunnon harkinnanvaraista yhteishakua varten
- Ohjaa oppilaitaan jatko-opintojen suunnittelussa yhteistyössä opinto-ohjaajan kanssa.
- Pyrkii tekemään oppilaan oppimista näkyväksi ja ohjaa oppilasta havainnoimaan edistymistään.

Koulukuraattorin ohjaukselliset tehtävät

- Tukee oppilaan hyvinvointia, opiskelumotivaatiota, kasvua, itsenäistymistä ja elämänsuunnittelua.
- Tarjoaa tukea ja henkilökohtaista sekä ryhmämuotoista keskustelua erilaisissa haastavissa tilanteissa.
- Suunnittelee ja tukee oppilaiden ryhmäytymistä yhteistyössä opinto-ohjaajan ja luokanohjaajien kanssa.

- Tukee yhteisöllisen ja ohjauksellisen kulttuurin rakentumista koulussa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Koulupsykologin ohjaukselliset tehtävät

- Tekee tarvittavat oppimiseen liittyvät arvioinnit ja lausunnot.
- Auttaa oppilasta erilaisissa elämäntilanteeseen ja opiskeluun liittyvissä haasteissa.
- Antaa tarvittaessa lausunnon harkinnanvaraista yhteishakua varten.
- Tukee yhteisöllisen ja ohjauksellisen kulttuurin rakentumista koulussa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Terveystieteiden ohjaukselliset tehtävät

- Auttaa oppilaita ymmärtämään terveiden elämäntapojen merkityksen opiskelun sujumisessa ja elämänhallinnassa.
- Kertoo oppilaalle ajantasaista tietoa mahdollisten sairauksien rajoituksista ammatinvalinnassa.
- Tukee yhteisöllisen ja ohjauksellisen kulttuurin rakentumista koulussa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Koulunkäynninohjaajan ohjaukselliset tehtävät

- Tukee oppilasta jokapäiväisessä koulutyössä
- Tekee yhteistyötä muiden koulun toimijoiden kanssa oppilaiden koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.

Perusopetuksen opinto-ohjaajan ohjaukselliset tehtävät

- Pitää luokkamuotoisen ohjauksen oppitunnit opetussuunnitelman tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti.
- Antaa oppilaille henkilökohtaista sekä pienryhmäohjausta.
- Ohjaa jatko-opintoihin hakeutumiseen ja ammatinvalintaan.
- Tutustuttaa oppilaita työelämään TET -jaksojen ja mahdollisten yritysvierailujen välityksellä.
- Tarjoaa tietoa suomen koulutusjärjestelmän mahdollisuuksista oppilaille ja huoltajille. Järjestää esim. infotilaisuuksia ja tiedottaa myös ohjauksellisista asioista, kuten esimerkiksi yhteishaku- ja jatko-opintotilaisuudet.
- Osallistuu vanhempainilaisuuksiin ohjauksen asiantuntijan roolissa.
- Osallistuu moniammatilliseen opiskelijahuoltotyöhön ohjauksen pedagogisena asiantuntijana.
- Suunnittelee ja koordinoi ohjausta oman koulun sisällä.
- Ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan osallistumalla mm. opinto-ohjaajien kokouksiin ja koulutuksiin.

Luokanopettajan (1.-6. Luokilla) ohjaukselliset tehtävät

- Tukee oppilaiden kasvua ja kehitystä
- Tukee oppilaiden oppimisen taidon kehittymistä
- Tukee oppilaiden työelämätaitojen kehittymistä
- Vastaa ohjauksen sisältöjen käsittelystä integroiden niitä muuhun opetukseen
- Luo oppilaille mahdollisuuksia kerryttää ohjauksen opetussuunnitelman mukaisia taitoja. (ks. Liite 3)
- Ohjaa ja tiedottaa oppilaita ja huoltajia opetussuunnitelman valinnaisuuksissa.
- Nivelvaiheyhteistyö yläkoulun edustajien kanssa

LIITE 2

Yhteistyön käytänteet

OPPILAANOHAUKSEN LAAJA-ALAISTEN TAVOITTEIDEN KÄSITTELY KOULUISSA

Käytäntö (rehtorin, opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajan yhteistyö)

- Jokainen koulu käy vuosittain opetushenkilöstön kanssa läpi, mitä oppilaanohjaus on. Tavoitteena on, että opetushenkilökunnalla on yhteinen käsitys toiminnan tavoitteista.
- Jokainen koulu käsittelee ja täsmentää, millä tavoin kyseisen lukuvuoden aikana oppilaanohjausta toteutetaan kohtien 1–3 osalta. Voidaan sopia esim. painopistealueita jaksolle, lukukaudelle tai -vuodelle.
- Kouluja suositellaan täsmentämään opettajakunnan kesken, mitä hyvään luokanohjaajuuteen kuuluu, sekä kertaamaan, mitkä ovat poissaoloihin puuttumisen käytänteet. Nämä asiat tukevat hyvän ohjauksen tavoitteiden toteutumista.
- Oppilashuoltohenkilöstö tapaa vuosittain vähintään kerran ja käy läpi oppilaanohjauksen tavoitteet, sopii työnjaosta eli oppilashuoltohenkilöstön osallistumisesta ohjaukseen ja tehostettuun ohjaukseen. Tapaamisessa käydään läpi myös ajankohtaiset tiedot ammatillisten peruskoulutusten koulutusten terveydentilavaatimuksista ja sovitaan ohjauksikäytänteistä/yhteistyöstä näihin liittyen.
- Jokainen koulu käy läpi eri toimijoiden ohjausroolit. Kts. Liite 1.

HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Käytäntö (rehtorin, opettajien ja opinto-ohjaajan yhteistyö)

- Koulu päättää vanhempainiltojen ajankohdat, sisällöt ja toteutustavat, sekä sopivat käytännönjärjestelyjen hoitamisesta ja rooleista.
- Opinto-ohjaaja (voi konsultoida muita) tekee koulukohtaisen suunnitelman, miten oppilaita ja huoltajia otetaan mukaan oppilaanohjauksen toiminnan suunnitteluun ja

arviointiin tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi voi olla esim. palautteen kyselyä. Oppilaiden mukaan ottaminen on tärkeää, että ohjaus on kohdennettua ja osallistavaa.

TEHOSTETUN OPINTO-OHJAUKSEN KÄYTÄNTEISTÄ SOPIMINEN KOULUN SISÄLLÄ

Käytäntö (rehtorin, opettajien, oppilashuollon ja opinto-ohjaajan yhteistyö)

- Koulun sisällä täsmennetään, mitkä ovat tehostetun ohjauksen kriteerit, miten ja milloin oppilaiden tarve kartoitetaan sekä mitä tehostetun ohjauksen tukitoimia oppilaille järjestetään.
- Tehostetun ohjauksen oppilaalle laaditaan ohjaussuunnitelma. Opinto-ohjaaja on tässä vahvasti mukana, mutta voidaan toimia myös moniammatillisessa yhteistyössä.
- Suunnitelma kirjataan Wilmaan kohtaan lomakkeet (oppilaanohjaus/opo; löytyy oppilaan nimen kohdalta, oikeasta reunasta viestinäppäimen läheltä).
- Ohjaussuunnitelma tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään säännöllisesti.

ALUEEN OPINTO-OHJAAJIEN VERKOSTOITUMINEN

Käytäntö (opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Keski-Pohjanmaan opinto-ohjaajien ja rehtorien yhteistyötä koordinoi Kpedu. Uusien perusasteen opinto-ohjaajien yhteystiedot tulee päivittää yhteistyöverkostolle. Yhteistyöverkosto tapaa vuosittain n. 4 kertaa ja ylläpitää eri kouluasteiden opinto-ohjaajien vuosikelloa.
- Kokkolan perusasteen opinto-ohjaajat sekä Kannuksesta Juhani Vuorisen koulun ja Pietarsaaresta Etelännummen koulun opot muodostavat perusopojen tiimin. Tiimi sopii vuosittain tapaamisajat n. 2–4 kpl. Tiimi pitää yhteyttä WhatsApp -viestein ajankohtaisista asioista.
- Perusopetuksen opinto-ohjaajien tiimi tekee yhteistyötä ruotsinkielisen pohjanmaan opotiimin kanssa.
- Yhteistyöverkoston ylläpitämiseksi opinto-ohjaajat tekevät lukuvuosittaisen suunnitelman siitä, minkä tahojen kanssa ovat yhteydessä ja minkä teeman osalta.

PERUSOPETUKSEN OPINTO-OHJAAJIEN VERKOSTOYHTEISTYÖ TET-JAKSOJEN OSALTA

Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Kokkolan kaupungin perusasteen opinto-ohjaajat sopivat mikä koulu milloinkin menee tettiin. Tämä tehdään edellisenä keväänä.
- Koulussa sovitaan millä muulla tavoin tet-jaksojen (työelämään tutustuminen) lisäksi tehdään työelämäyhteistyötä lukuvuoden aikana.

NIVELVAIHEYHTEISTYÖ

Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Opinto-ohjaaja sopii nivelvaiheyhteistyöstä luokanopettajien (6.-7.lk nivel), erityisopettajien ja toisen asteen oppilaitosten edustajien kanssa.
- Opinto-ohjaaja vastaa tiedonsiirtoluvan kysymisestä (tiedonsiirto toiselle asteelle). Hän myös informoi oppilaita ja huoltajia siitä, mistä tiedonsiirrossa on kyse. Lupa voidaan pyytää Wilmassa tai lomakkeella.
- Ellei aloitetta tule toisen asteen oppilaitoksista, opinto-ohjaaja sopii palaverit toisen asteen oppilaitosten kanssa. Nämä järjestetään huhti-toukokuussa. Koulut voivat sisäisesti sopia, ketä ”saattaen vaihto” -palaveriin osallistuu. Osallistuja voi olla myös esim. opo ja/tai erityisopettaja tai muu sovittu henkilö.

PERUSOPETUKSEN OPINTO-OHJAAJIEN VALVONTAVASTUU OPPIVELVOLLISUUDEN JATKAMISESTA

Käytäntö (Opinto-ohjaajien verkostoyhteistyö)

- Perusopetuksen opinto-ohjaajat huolehtivat oppilaiden hakeutumisesta toisen asteen oppilaitoksiin. He seuraavat opiskelupaikan saamista, vastaanottamista ja opintojen aloittamista. Tämä koskee niin keväällä kuin milloin tahansa muulloinkin päättötodistuksen saavaa oppilasta.
- Kesällä he tarjoavat tarvittavaa jälkiohjausta oppilaille ja heidän huoltajilleen hakujen etenemisestä.
- Oppivelvollisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain ajankohdan, johon mennessä opinto-ohjaajien tulee selvittää, ovatko oppivelvolliset aloittaneet perusopetuksen jälkeisessä oppivelvollisuuskoulutuksessa (ajankohta elokuun loppupuolella). Opinto-ohjaajan ohjaus- ja valvontavastuu päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut perusopetuksen jälkeisessä oppivelvollisuuskoulutuksessa tai viimeistään edellä tarkoitettuna ministeriön päättämänä ajankohtana.

LIITE 3

Oppilaanohjauksen tukimateriaali vuosiluokille 1.–6.

Tämä liite on koottu avuksi luokanopettajille, alakoulun rehtoreille sekä muille ohjaukseen osallistuville. Tarkoituksena on selkeyttää oppilaanohjauksen oppiaineen tehtäviä ja sisältöjä vuosiluokilla 1.–6. Oppilaanohjausta toteutetaan muun toiminnan yhteydessä. Luokanopettaja vastaa pääsääntöisesti oppilaanohjauksen toteuttamisesta. Rehtori huolehtii koulun toimintakulttuurin kehittämisestä ja varmistaa, että nämä ohjaukselliset näkökulmat on yhteisesti käsitelty.

Oppilaanohjauksella tarkoitetaan vuosiluokilla 1.–6. (lähde POPS 2014);

1. oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen

- kasvun ja kehityksen edistäminen
- koulunkäyntiin liittyvien ongelmien ennaltaehkäiseminen ja oppimisen tuki
- yhteisöllisen hyvinvoinnin edistäminen

2. oppilaan oppimisen taidon kehittäminen

- ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen
- viestintä ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- Opiskelutaitojen kehittäminen;
  - tavoitteiden selkeyttäminen
  - suunnittelutaitojen kehittäminen
  - itsearviointitaidon ja itseohjautuvuuden kehittäminen
  - eri oppiaineisiin soveltuvien oppimistekniikoiden oppiminen

3. oppilaiden työelämätaitojen kerryttäminen

- Yhteiskunta-, talous- ja työelämä tiedot ja -taidot oppilaiden ikätasoisesti, korostaen
  - Yhteistoiminnallisuus, sosiaaliset taidot ja tekemällä oppiminen.
  - Yritteliäisyys, vastuullisuus, aloitekyky
  - Luovuus, innovointi,
  - Itsetuntemus ja omien vahvuuksien tunnistaminen

- Em. tietoja ja taitoja käsitellään eri yhteyksissä ja/tai eri oppiaineiden näkökulmasta.
- Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan 1.-2.luokilla luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammasteista.
- 3.-6.luokilla oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja.
- Tuetaan oppilaiden ammatillisen uteliaisuuden ja kiinnostuksen heräämistä
- Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. (3.-6.luokat)
- Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Luokanopettajan (1.–6. Luokilla) ohjaukselliset tehtävät

- Tukee oppilaiden kasvua ja kehitystä
- Tukee oppilaiden oppimisen taidon kehittymistä
- Tukee oppilaiden työelämätaitojen kehittymistä
- Vastaa, että oppilaan oikeus saada oppilaanohjausta toteutuu.
- Integroii ohjauksen sisältöjä muuhun opetukseen ja luo oppilaille monipuolisia mahdollisuuksia kerryttää ohjauksen opetussuunnitelman mukaisia taitoja. (ks. Liite 3)
- Ohjaa ja tiedottaa oppilaita ja huoltajia opetussuunnitelman valinnaisuuksissa.
- Nivelvaiheyhteistyö esiopetuksen kanssa 1.luokalle tullessa ja yläkoulun edustajien kanssa 6.luokalta lähtiessä.

Hyviä käytänteitä 1.–6. luokilla:

- Suunnitelmallinen ote ohjauksen toteuttamiseen: oppilaanohjauksen toteuttamisen erilaisia mahdollisuuksia on tarpeellista suunnitella koulussa ja kirjata lukuvuosisuunnitelmaan. Suunnitelmat voivat olla yksityiskohtaisempia tai pelkistetympiä. Tärkeintä on orientoitua lukuvuoden alussa ohjauksen tavoitteiden ja sisältöjen äärelle ja konkretisoida niihin liittyvät toimet vuoden kierrossa.
- Ohjauksen kokonaisuus vaatii yhteistyötä. Yhteissuunnitteluajan säännöllinen varaaminen yhteiselle pohdinnalle ja ideoinnille tukee ohjauksen järjestämistä.
- Ohjauksen suunnittelu tiimeissä (esim. 1.–2. luokkien opettajat, 3.–4.luokkien opettajat ja 5.–6.luokkien opettajat) rikastaa ideointia ja tukee suunnittelua.

- Ideoiden jakaminen tukee työtä. Toteutuneiden ohjaukokonaisuuksien pedagogisten suunnitelmien tallentaminen, jakaminen ja parastaminen auttaa yhteisöä.
- Oppilaanohjauksen koordinointi (mikäli tälle on mahdollisuus. Esim. toimintaa koordinoiva opettaja tai tietyn luokka-asteen opettajat) napakoittaa tavoitteiden toteutumista ja tukee koko yhteisöä ohjauksen järjestämisessä.
- Mikäli ohjaukseen on varattu erillisiä resursseja, koulussa sovitaan yhteisesti näiden käytöstä. Rakennetaan tehtäväkuvaus yllä kuvatun oppilaanohjauksen kokonaisuuden pohjalta.

Yhteenveto sisällöistä:

- ★ kouluyhteisössä toimiminen ja siihen liittyvät käytänteet. Erilaisissa ryhmissä toimiminen.
- ★ opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu (miten opin parhaiten? Miten sain onnistumisen aikaan? Mitä eri tapoja on oppia? Mikä sopii minulle? Miten kaverit oppivat?)
- ★ Vastuun ottamisen harjoittelu omasta oppimisesta.
- ★ Oman toiminnan ohjaamisen harjoittelu kohti yhdessä asetettuja tavoitteita ja kohti oppilaan itse asettamia tavoitteita.
- ★ Tavoitteiden asettamisen harjoittelu osana oppimista ja toivotun tulevaisuuden pohdiskelu (esim. Kirje itselle tulevaisuuteen, kirjoitetaan syksyllä, avataan keväällä, konkretisoi kasvua ja ajattelun muutosta).
- ★ Itsetuntemuksen ja itsearvioinnin taidon kehittyminen.
- ★ Omien arvojen, asenteiden ja kulttuuritaustan tunnistamisen harjoittelu sekä sen hahmottaminen miten nämä vaikuttavat omaan toimintaan ja päätöksentekoon. (erilaiset pohdintatehtävät ja keskustelut, esim. Sosiaalisten suhteiden vaikutuksen tunnistaminen omaan toimintaan, kulttuurin vaikutus omaan toimintaan).
- ★ Vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittäminen.
- ★ Työelämä tietouden kartuttaminen koulussa tai vierailut lähiympäristöön (esim. Lähipiirin ja koulun ammatit, turvallisuus- ja pelastusalan ammatit, työpaikat koulumatkan varrella, työpaikat koulun lähellä. (näkökulmana tutustua ympäröivään maailmaan, saada uusia kokemuksia, pohtia millaisia ammatteja maailmassa tarvitaan tai käänteisesti millaista olisi, jos puuttuisi jonkun tietyn alan edustajat.)
- ★ Oppilaan omien vaikutusmahdollisuuksien tukeminen ja hahmottaminen koulussa (oppilaskunta, luokan säännöt ja palkkiosysteemit, aloite- ja palautelaatikot yms. Tarkoitus osoittaa oppilaille, että he voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa ympäröivään yhteisöön).

LIITE 4

Koulu ohjauksen ja hyvinvoinnin talona havainnekuva

Ohjauksen ja hyvinvoinnin talo

Ohjaus on kaikkien yhteistä työtä.

Yhteisöllisesti järjestetty ohjaus

- Sivistysjohto luo edellytyksiä toiminnalle,
- Rehtori johtaa yhteisöllisesti toteutettua ohjausta
- Opinto-ohjaaja vastaa oppilaanohjauksen oppitunneista, TETistä, henkilökohtaisesta ohjauksesta jne.
  - Opettajat opettavat ja ohjaavat
  - Oppilashuoltohenkilöstö ohjaa

Koulun ulkopuoliset ohjauksen toteuttajat, kuten nuorisotoimi, seurakunta, terveydenhoito jne,

Oppilaanohjaus on (koko henkilökunnan näkökulmasta)

Oppilaan kasvun ja kehityksen tukemista = Opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisemistä & oppilaan kohtaamista

Oppilaan oppimisen taidon kehittämistä = Oppilaan motivaation tukemista, Tavoitteiden selkeyttämistä, edistymisen hahmottamista, suunnittelutaitojen opettamista, Oppiaineeseen soveltuvien oppimistekniikoiden opettamista, Oppilaan itsearvioinnin ja -ohjautuvuuden tukemista.

Koulutus- ja työelämä-tietouden lisäämistä = Ajankohtaisten tietojen ylläpitämistä koulutuksesta ja työelämästä & tiedon välittäminen oppilaille (oman aineen, ammattialan näkökulmasta)

Ohjauksen kivijalka: Toimintakulttuurin taso.

1. Turvallisen (sosiaalisesti ja fyysisesti),
2. selkeän ja ennakoitavan sekä
3. osallistavan oppimisympäristön luominen.